

Fra Hekseprocessernes Tid.

Af Martin Skovbo, Baaring.

Den Tro, at somme Mennesker ved overnaturlige Magters Hjælp kunde volde andre Mennesker ondt, er meget gammel og har hedensk Oprindelse, men fulgte med helt ind i den kristne Verden, hvor den ret fik Næring, da den overnaturlige Magt, der mentes at hjælpe dem, blev personificeret i Djævelen, og den ligesaa overtroiske Kirke tager Sagen i sin Haand for at komme Hekseriet eller Djævelskabet til Livs, hvilket skete allerede omkring ved 1350.

Der danner sig en hel Kultus om denne Sag, og Hekseforfølgelserne bliver formelig sat i System.

Kort efter Reformationen 1536, hvor selve Papismen bliver anset for Djævelens Værk, er Forfølgelserne i fuld Gang, og Heksebaalene flammer paa Højerte i Øst og Vest.

Hvor stærkt man har været taget af denne Overtro med dens forfærdelige Følger, faar man et Indtryk af ved at læse Sælands første lutherske Biskop Peder Palladius's „Visitatsbog“, hvor han har et Afsnit med Overskriften: „Om Troldkvinder, en Formaning og Undervisning“. Deri skriver han blandt andet:

»Det skal være langt fra, at en Jordemoder skal fare med Løf (Tryllemiddel), Signelse, Manelse eller Trolddom . . . Du maa ikke tie med nogen Troldkvinde . . . De faar nu deres rette Løn; de kunne nu ikke længer bare sig (bjærge sig) udi denne klare Evangelii lyse Dag; de faar nu en Verdens Skam . . . det er og deres fortjente Løn. De brændte jo lidet tilforn en Hob af dem udi Malmø, udi Kjøge og andensteds; og høre vi til, at der sidder atter en Hob greben udi Malmø og skulle brændes. Udi Jylland og Smaalandene (Øerne) er de udi Jagt efter dem som Ulve, saa der blev nyelig greben og brændt paa Alsø og paa de omliggende Lande (Øer) ved tolv og fyrretyve¹⁾ Troldkvinder; den ene røber den anden, saa at de følges ad hen til hin Verden«.

Man mærker, at han ligefrem fryder sig ved Tanken om, at

¹⁾ Tolv og fyrretyve, det er fire Gange 20 og 12 = 92.

nu faar Heksene en „Verdens Skam paa Baalene“. Og han fortsætter, som en Trøst for dem, der ængstes for Troldkvinderne:

»Det sker ikke end gerne gudfrygtige Folk, at de faar Skade af Troldkvinder. Hav ikkun Tro til Gud og lær alle dine Børn Troen, og hold ingen løsagtig eller Skænds-Folk eller Skænds-Levned udi dit Hus, hvad skal det gælde, at ingen Djævels Troldkvinde skal kunne gøre dig Skade, enten paa din Mælk eller Smør, eller paa dit Mandheld eller Førlighed, eller paa nogen den Ting, du haver udi dit Hus! Det sker ikkun det ugudfrygtige Folk, som sætter Tro til saadanne Troldkvinder, ja, tør end vel ogsaa bruge dem og lade dem hente til deres Heste, til deres Køer, til dem selv, naar de blive syge, at hun skal komme og signe dem. Hun gaar foran din Ko, hun gaar bag den, hun maa (med Orlov sagt) kysse den bag paa, hun skal primsigne din Ko, hun kan signe den for den hede Ild, hun kan signe for den kolde Ild. Hun kan signe for Igt og Slik, hun veed saa mange lange Remser, som Djævelen og Munke har lært hende:

»Mari gik ad Veje,
der kom tre Meye (Møer),
og Vorherre Jesus Krist
og St. Hans Evangelist.

Melcher, Jesper, Baltzer, Jesus, Maria, Anna,
i Navn Faders, Søns og Helligaands«.

Djævelen har hun, saa faar hun og med sin Signelse, saa faar du ogsaa, om du lader dig eller dit Fæ signe af hende; vel kan din Ko faa det bedre, tykkes det dig; men din Sjæl fordømmes ind i Helvedes Afgrund med din Signelse. Lad dig signe udaf vor Herre Jesus Kristus, ved en kristen Bøn til hannem og ikke af nogen Djævels Troldkvinde . . .

Kvinde, forvar din Mund, at du ikke faar en sviende Hale! Haver du vanbrugt saadant Skarn her til, giv det op, lad Folk aldrig mere høre om dig! Mærk, jeg kynder dig et godt Raad: der skal komme Hofnænd til dig udi Bønderklæder med Bukser paa og have en Klud om Benet og folde op og lade dig se, og spørge dig om Raad: »kjære Kvinde, jeg haver hørt, at I kunne signe. Se, hvilket Ben jeg haver! Vide I ingen Raad til at signe mig det?« for at de kunne faa et Ord ud af din Mund og straks gribe fat paa dig, at du kan komme i hin Galge at brændes op i Aske med Skind og Ben, Kjød og Krop, det er din Ret.

I skal ikke heller være rædde for saadanne Skarns Troldkvinder nu længer; det er ikkun Løgn man siger, at Djævelen skal selv være ræd for hende, og at han skulde en Gang have givet hende et Par ny Sko, og da skulde han have rakt hende dem paa en lang Stage, for han turde ikke selv komme den gamle Troldkvinde nær. Det er ikke uden Løgn. Hvi skulde han ikke turde røre hende, efterdi at en Troldkone er Djævelens Mælkedeje, hun malker hannem og han malker hende saa længe, at de malker hen tilsammen udi Helvedes Afgrund . . . !«

Kirketugten rettedes især imod Hekseri og Trolddom. Da Inquisitionen indførtes, gik det derfor især ud over disse ulykkelige

Mennesker, der selv troede paa eller af andre beskyldtes for, at de kunde skade andre Mennesker ved deres Kunster, eller som andre af Uforstand eller Hævnsyge løj dem paa.

Man ser, at Peder Palladius især advarer imod at tage Jordemødre, som er Hekse eller Troldkvinder. Og det er jo ganske naturligt, da Jordemoderen er den, der først rører det nyfødte, udøbte Barn og saaledes let kunde skade det med sine Heksekunster inden noget andet Menneske fik det i Hænde.

Naar vi nu her i „Historisk Samfunds Aarbog for Odense og Assens Amter“ faar en Del Oplysninger om Sogneboere og Slægter, der har levet i fordums Tid, er det særlig vedrørende deres Giftermaal, Bosted, Ejendomsforhold, Skattepligt, Hoveripligt og lignende; et Skiftebrev med Registrering kan ligeledes give Besked om et og andet, f. Eks. Tilstedeværelsen af nogle Bøger, der kan lade os ane noget om de afdødes aandelige Tilstand; eller der kan i et ganske enkelt Tilfælde være efterladt et gammelt saakaldt „Testimonium“, der kan give lidt Underretning om en Person og hans nærmeste Familie. Den mundtlige Overlevering kan ogsaa have bevaret et og andet, som kan have nogen Værdi. Men i Reglen er det meget fattigt Stof, vi ad den Vej kan faa til Forstaaelse af den fjernere Fortids Menneskers aandelige Liv.

Og da de fleste af os kan føre vor Stamtavle helt tilbage til den Tid, da Heksebaalene flammede, har jeg ment, det kunde have sin Interesse at høre lidt om Heksene, disse stakkels Mennesker, der maatte bøde saa forfærdelig haardt for deres Tids Overtro, og hvor iblandt jo findes mange, som er Stammemødre til nulevende Slægter.

Man gaar somme Tider og fabler om „gamle Dage“ — og mener, at da havde Folk det saa roligt og godt. Guds Ord sørgede Præsterne for; Kongen og hans Raad sørgede for Rigets Tarv, Sognemændene afgjorde deres fælles Sager paa et Bystævne under aaben Himmel. Man var nøjsomme baade i aandelig og materiel Henseende. Man tog onde Aar og Farsot og lignende store Ulykker som en retfærdig Straf fra Gud over begangne Synder o. s. v.

Nej, vore fjerne Forfædre havde det ikke roligt og godt. Fatigt og brydsomt havde de det i materiel Henseende, og ikke mindre svært havde de det i aandelig og retslig Henseende i disse Tider, da vel Tiendeparten af Sognenes Beboere levede som Tiggere og Vejrøvere, drevne dertil af den haarde Nød, og Overtroen holdt

dem nede i Vankundighed og blind Underkastelse under onde Magter og Skæbner, der gav sit haardeste og grufuldeste Udslag i Hekseprocesserne, hvor Mennesker dømte andre Mennesker til Baal og Brand paa Grundlag af Overtroen.

Hver Planet troedes at have sin visse Magt over Mennesker, og hver sine Timer af Døgnet at regere i. Hvert af de tolv Stjernebilleder i Dyrekredsen havde sin store Indflydelse paa de Børn, som fødtes. Man kan i enkelte gamle Kirkebøger finde en Vedtegning af Præsten ved Børns Daab: „Født under Skorpionen“, — „Født under Jomfruen“, det vil sige: født mens Solen stod i de nævnte Stjernebilleder. Og i en gammel Bog, kaldet „Bonde-Practica“, en Slags Almanak, trykt 1573, oplyses iblandt andet, at: „et Barn, som er født under Stjernebilledet Jomfruen, „bliver liden paa sit Legeme og giver søde Ord, har et deyligt Ansigt, synes at være god, men er dog hadeful.“ Et Barn, som er født under Stjernebilledet Vægten, „bliver et sandfærdigt Menneske . . . men bliver dog underligt (sindssygt), faar en tyk Næse, store Øjenbryne og store Skuldre“. En Dreng, som er født under Stjernebilledet Væderens Tegn, „lader sig bevæge af et lidet Blod. Han er ukydsk, faar et trindt Ansigt og store Øjne; han bliver karrig og fortrædelig . . .“

Aaret havde 33 „onde Dage“, paa hvilke det ikke var raadeligt at paabegynde noget Arbejde, ligesom den, der blev syg paa en af disse onde Dage sjælden blev rask igen.

Naar et Barns Fødsel ventedes, maatte Forældrene gaa og ængstes for, at den skulde indtræffe under et ondt Stjernebilledes Tegn eller i den Time, en uheldig Planet regerede. Naar man hentede Jordemoder, maatte man ængstes for, at man skulde faa fat i en Heks, der kunde skade Barnet eller dets Moder. Og naar Barnet var født, gik man i Angst for, at Troldfolk, som boede i Højene, skulde komme og tage det og lægge en af deres egne Troldbørn eller „Skiftinger“ i Stedet . . .

Og saaledes videre. Der har ikke været en Time paa Dagen, uden at disse arme Mennesker maatte vogte paa alle disse Overtroens onde Magter, der havde spændt sine Net omkring deres Sind og Sans, saa de maatte leve i en evig Ængstelse for at blive Offer for den ene eller den anden af dem.

Men som sagt, i Heksebaalene gav Overtroen sig det stærkeste og mest grufulde Udslag.

Det var en Tro, at Djævelen bedst kunde faa Magt over Kvin-

der, derfor hører vi sjældent andre end Kvinder blive beskyldt for Hekseri eller Trolddomskunster. Men i ganske enkelte Tilfælde var der dog ogsaa Mænd, som skulde have givet sig af med disse Djævelens Kunster. Her i Odense Amt har vi saaledes Troldmanden Lars Hansen eller Las Bøn Hahn¹⁾ i Veflinge Sogn. Han blev dømt 1664 og brændt, vistnok paa en Bakke ved Væde.

Vedel Simonsen har en lang Beretning om ham i sin „Rugaards Historie“, fortalt efter mundtlig Overlevering. Han skal have været en meget ond og raa Person, der selv var forvissat om, at han kunde gøre Trolddomskunster, og han sagde aabenlyst, at han havde sluttet Pagt med Djævelen for at faa denne Evne. Der er fortalt en Del om, hvad han skulde have bedrevet, men det lyder saa sagnagtigt, at det ikke kan have sin Plads her, ligesaa ogsaa Beretningen om, hvorledes han paa Baalet angav to Kvinder, som han sagde, gav sig af med Hekseri. Da han førtes for Retten, skal man i Følge Sagnet have mødt Kongen, altsaa Frederik III, ved „Vente-løkkegaard“ paa Rugaardsvejen, og denne skal da have spurgt ham: „Hvorlænge har du tjent den fule Aand?“ og han svarede: „I 34 Aar“, hvorpaa Kongen sagde: „Tvi vorde dig! fort paa Baalet!“ Og dermed var hans Dom afsagt.

Hans Dom og Henrettelse i 1664 er i hvert Fald en Kendsgerning, og af de følgende Domme over Kvinder, der beskyldtes for at øve Trolddom, vil det ses, at han virkelig har angivet mindst to.

Han var som sagt selv overbevist om, at han var en Troldmand, og naar han kendte den haarde Straffemaade, der brugtes over for saadanne Mennesker, kunde han ikke vente sig anden Udgang deraf, end at han blev dømt til Baal og Brand, hvis han blev angivet. Og det sørgelige var, at mange med ham troede det samme om sig selv, at de kunde øve saadanne Kunster ved den Ondes Magt. Men endnu sørgeligere og forfærdeligere var det, at ganske uskyldige Mennesker kunde blive anklagede, naar et eller andet i deres Væsen syntes andre fordægtigt, eller blot af Hævnlyst hos en eller anden. Paa den Maade kunde Hekseprocesserne komme som en hel Farsot over en Egn.

Saaledes er det tydeligt nok kommet over Vissenbjerg Sogn og den nærmere Omegn i Aarene 1671 og 72, hvor der er blevet ført mindst 7 Hekseprocesser, hvilket vil ses af følgende Udskrifter af „Fynbo Landstings Dombøger“:

¹⁾ Lars Hansen skulde efter Vedel Simonsens Forklaring udtales Las Bøn Hahn paa Slettebomaal.

**Anno 1671, den 15. Marty er dømt
af Hr. Landsdommer Jøns Lassen
disse Sentenser:**

*Domb ofver Lucie Niels Steensen i Kielbye,
angaaende Troldomb.*

At enddog Lucie Steens iche aleniste af Maren Clauses for Troldom er udlagt, men endoch af Peder Thomsen for en Troldom sigted, saa kand saadan en Misdederskis Udlæg och Peder Tommesens Sigtelse uden anden Bevis, at hun enten hafde lofvet hannem Ulyche, eller udi anden Maade noget utilbørligt at hafve beganged ofverbevist, ey saa nøyagtig kiendis, at hun derfor, fornemlig efter (at) Peder Tommesen nyligen med usanferdig Angifvende er seet, burde sig lougverge eller liide, hvor fore Nefningernes Toug¹⁾ hermed som u-gifvet dømmis, dog efterdi de ere simple och enfoldige Folch, som vel eragtes, det ey bedre hafver forstaaet. Thi ere de denne Toug paa deres Felding forskaanit²⁾.

Lucie Niels Steensens frikendes altsaa. Hvilket Sogn hun er fra, har Dombogen ikke noget om, men hun er rimeligvis fra det Kjeldby, der ligger lidt nord for Uggerslev. Den Maren Clauses, der har angivet hende, og kaldes „en Misdederske“, er selv blevet dømt til Baal og Brand, og har paa Retterstedet angivet hende.

Samme Dag blev der afsagt:

*Domb ofver Birgete Peder Hansens i
Hindewaads-Huus, Troldom angaaende.*

At enddog Birgete Peder Hansens baade af Laurits von Han³⁾ for unge fer 24 Aar siden, och nu forleden Aar af hinde egen Søster er angivet at kunde Troldomb, och det at hafve øvet, er udlagt, saa kand saadan misdederiske Menniskers Uleggelse dog ey uden anden bruct, saa nøyagtig ansees, at hun der efter sig enten bør lougverge eller liide, i Synderlighed: efter (at) hverken Frantz Møller i Schoumøllen, hvis Qveg hun skulle hafve forgiort, eller andre hinde for nogend utilbørligt at hafve beganget, beskylder eller seyter, (och) hun derforuden af omliggende Naboer hafver et gaat Vidne och Schudsmaal, endelig tiltings aflagt, hvor fore Nefningernes Toug ey kand følges, men magtesløs meldis, dog efterdi de ere simple och enfoldige Folk, som vil eragtes, det ey bedre hafver forstaaende. Thi erre de denne paa deres Felding forskaanet (de slipper for at bøde for deres uholdbare Vidnesbyrd).

Birgitte Peder Hansens ses altsaa at være angivet som Troldkvinde af sin egen Søster foruden af Troldmanden Las Bøn Hahn i Veflinge, og da de begge kaldes „misdederiske Mennisker“, maa det antages, at denne Søster selv er bleven henrettet, og paa Baa-

¹⁾ Vidnesbyrd.

²⁾ De er forskaanede for at rammes af Loven, der bød, at de skulde have deres halve Boeslod forbrudt for uvederhæftigt Toug eller Vidnesbyrd.

³⁾ Førnævnte Las Bøn Hahn fra Veflinge.

let har angivet Birgitte, der dog blev frikendt, fordi hun ude blandt Folk havde et „gaat Vidne og Schudsmaal“.

Dend 2. Novembris Anno 1671.

**Begge Landsdommere
(Jens Lassen og Oldeland.)**

*Domb ofver Maren Peders paa Rold,
Troldom angaaende.*

Efterdi Vissenberrig Kirchenefninger ikke aleniste hafver funderit deres Toug imod Maren Pedersdatter paa Rold paa hindis unde Røgte och Schudsmaal af Sognemendene gifvet, saa ochsaa paa den henrettede Lauritz von Han's Bekiendelse, hvor imod hun sig indtildags efter 24 Aars Forløb ikke i ringeste Maade erchleret hafver, men och paa adskillige nye forhverfvede Tingsvinder om hindis forøfvede unde Idræt til hindis Næstes Schade och Afbrech, och imod saadan Sigtelse och Saggifvelse sig hverken erchleris ey heller til Loug at gjøre erbødet, hun och nu endelig til ydermere Kiendemerche, at være u-skyldig i hvad hun er sigtet for, af sit Fengsel nu nyligen er bortrømt, hindis Fuldmechtige ey heller noget til hindis Befrielse hafver haft at promenere och fremlegge, hand tilmed efter Tilspørgsel vegrede sig paa hindis Veygne Loug at hafve gifvet, Thi vides Nefningernes Toug ey at imod siges, men derimod ved Magt stande«.

Dend 15. Novembris 1671

Hr. Landsdommer-Weto: Hans Oldeland.

*Domb ofver Maren Niels Marcusens
i Schalbierrig: Troldomb angaaende.*

Om endskiønt Maren Niels Marcusens Schudsmaal fra Vissenbierrig Sognemend er meget ond, och (det) synes underligt, at hindis egen kiødelige Moder skulle hafve udlagt hinde, uden hun jo maa hafve haft noget med Spøgerie at bestille, helst ochsaa som hindis Moder skal hafve bekiendt, sielf at hafve lert hinde, efter hvilke Argumenter Nefningerne och iche hafver haft ringe Aarsag til deris Toug at afsige, saaledes som skeed er, men saasom indtil nøyagtig bevises hun at hafve giort Mennisker, endten paa Helbred eller Lemmer nogen Schade, ey heller i andre Maader sat nogen noget til Schade paa deris Qveg, Næring och Biæring, Thi vidstes iche hinde fra Livvet at dømme, men Nefringernes Toug i saa Maade magtesløs meldis, dog dennem, som af Uvidenhed alting ey saa grundelig hafver i Agt taget, uden Schade«.

Samme Dag:

Domb ofver Anne Ibsdatter, Troldom angaaende.

Enddog Anne Ibsdatters unde Røgte och Schudsmaal paa Vissenbierrig Sogns Stefnæ, saavel som och hindis egen Undvigelse, der hun af Anna Knuds er blefven udlagt, vel gjør hinde noget suspect (fordægtig) for de Gierninger, som Anne Knuds hafver hinde udlagt for, och Vidnisbyrdene ellers hafver lyed om til hindis Næstes Schade, dog iche paa noget Menniskes egen Helbred och Lemmers Arbrech eller Forringelse, som kunde være af Vichtigkeit, at hun der forre paa hindis Liif burde at lide, Thi kand Nefningernes Liifsdomb ey

følgis, men som u-dømt være, dog Nefningerne, som af Simpelt slet icke grundelig hafver observeret, uden Schade«.

**Onsdagen d. 7. Juny Anno 1671.
Begge Hr. Landsdommerne.**

*Domb ofver Anne Knud Nielsens i Andebølle
angaaende Troldomb.*

Efterdi Jens Jensen sin Sigtelse imod for^{ne} Anne Knud Nielsens ved Bogs-Eeds Paabydelse, icke alleniste med louglige forhverfvede Tingsvinde, hafver brugt baade hindis Vindeforhold saa och hvad Schade hannem i adskillige Maader er tilført, som hun skal hafve udloftet och i Gierningen derefter paafuldt, men end er der foruden med hindis Sogne-Vinde och Schudsmaal, sampt ellers i adskillige Poster hindis egen Vedgaaelse och Forpligt, item saadan hindis foragtelig Lefnit och andre Bedrifter af den henrettede Maren Clausis's Udleggelse, der hun ved Retterstedet om Erclering anmodedes, nochsom beskrevet, paa hvilke grundig Argumenter Kirche-Nefningerne deris Toug saaledis funderit hafver, hvor imod hun sig at lougverge, hverken til Bircheting (har) budet, ey heller efter Foreleggelse til Landtinget endnu tilbyder, Thi bør Nefningernes Toug ved Magt stande«.

Det er denne Anne Knuds, der har angivet Anne Ibsdatter, der omtales i forrige Dom.

**Den 22. May Anno 1672.
Hr. Landsdommer Jens Lassen.**

*Dom ofver Elisabeth Niels Hansens¹⁾
angaaende Troldomb.*

Enddag Elisabeth Niels Hansens nogle Gange for Troldom befindis at være udlagt, der ofver hun och er blefven berøgted och af Peder Jensen, Jørgen Lauritzen och Jørgen Andersen Troldoms Sag ved Lougs Eed paasverrit, och Nefningerne efter saadan Beskyldning . . . hafver sverrit hinde til Boel och Brand, saa findis samme deris Sigtelse imod hindis høye Benegtelse och Forklaring om hindis Reyse til hindis Broder paa Landsens Lov ey saa vel funderit, eller med Vidnesbyrd och andre Omstende bestyrked, at ieg mig tør understaae hinde der fore fra Lifvet at dømme; Thi kand deris Toug som paa nogle henrettede Misdederis Bekiendelse udi Pinslen och for^{ne} Peder Jensen, Jørgen Laursen och Jørgen Andersens u-funderede Sigtelser uden louglig Bevis begrundet, ey følges, men som ugiort meldis, och eftersom de hafve adskillige Præjudicata (foregaaende Domme af lignende Beskaffenhed), och nyligen udi deris eget Sogn, hvorledis Nefningernes Toug i lige Sager er underkiendt, da kunde de for Felding ey befries, med mindre de derfor Kongelig Benaadning kand erlange, och Sagsøgerne denne Processes billig Bekostning under Rettens videre Execution at erstatte«.

Hvis de ikke faar Benaadning, maa de altsaa bøde med deres halve Boeslod.

¹⁾ I Dombogen anføres ikke, hvor hun er fra.

Man ser heraf, at Angiveriet har floreret; nogle kan have gjort det af Hævnsyge, andre fordi de ikke kunde udholde Tanken om, at de selv skulde lide, mens andre, der var lige saa skyldige, skulde gaa fri, og atter andre fordi de blev opfordrede dertil ved Henrettelsen og under Pinslen viljeløst aabenbaret, hvad de vidste eller troede at vide.

Underligst er det at se, at den ene Søster har kunnet nænne at angive den anden, men især, at en Moder kunde angive sin egen Datter.

I dette Overtroens Mørke findes det dog som et lille Lyspunkt, at Fynbo Landsting ikke glat væk stadfæster alle de Domme, som Kirkenævningerne har paasvoret de anklagede.

— — —

Efter Aar 1600 traadte allerede enkelte op imod Hekseprocesserne, men forgæves. Først omkring ved Aar 1700 lykkedes det den reformerte Præst Balthasar Bekker i Amsterdam og Christian Thomasius i Halle igennem deres Skrifter at bryde den forfærdelige Overtro; det sidste af Skrifterne udkom 1707. Fra nu af begyndte Lovgivningen at skride ind derimod, og Hekseprocesserne ophørte nu efterhaanden.

Troen paa Hekse døde dog ikke derfor ud. Den har haft en mærkelig dyb Rod i Mennesker. Endnu i min Barndom, omkring ved 1860—65, var der frisk Liv i den, saa ikke faa beskyldtes for at kunne hekse; alene i mit Fødesogn var der ikke mindre end tre, to Kvinder og en Mand. Og endnu langt senere har Troen levet, og er ikke helt død endnu; den ligger i enkelte dunkle Kroge, og pirres der til den, gør den Forsøg paa at værge sig.

Ikke at tale om Tiden omkring ved 1820—30! Da var Troen paa Hekse endnu spillevende. Min Moder, som var født 1819, har fortalt, at i hendes Nabosogn, Brenderup, var der en Kone, som man troede, kunde hekse, og som ogsaa selv troede det. En Dag, min Moder som en ung Tøs havde Ærinde til Huset, hvor „Heksen“ boede, traf hun hende inde i Portrummet, hvor hun stod og malkede paa Skaftet af en Syl, som hun havde boret op i en Loftsbjælke, hvorved hun troede at kunne malke Mælken fra andres Køer over til sine egne, og hun saa' saa grim ud derved, at min Moder løb derfra i stor Rædsel.

Peder Palladius taler om „hin Evangelii klare Dag“, da Hekse og Troldkvinder ikke kan bjærge sig, men faar „en Verdsens Skam paa Baalet“.

Men for os staar de røde Flammer fra Heksebaalene som et forfærdende Tegn paa det Overtroens Mørke, der dog ompændte hver Sjæl, saa den „lyse Dag“ blev som en Nat.

Og ravende om i denne Nat, bange for Hekse og Troldmænd, for Stjernebilleder og Planeter, for onde Dage, finder vi vore Forfædre, ikke flere Slægtled tilbage, end at vi kan træffe deres Navne i Kirkebogen, maaske med Præstens Tilføjelse: „Født under Jomfruen“ — „Født under Skorpionen“, og efterfulgt af Indskrivningen til Barnedaab for en Degn, der siden blev afsat fra sit Embede for hans Trolddoms Skyld!

